

مطالعه علم سنجی فصلنامه علوم حدیث

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۳/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۴/۱

رضا کریمی^۱

زهرا صدرآبادی^۲

چکیده

مجلات علمی مهم ترین ابزار اشاعه یافته های تحقیقاتی محسوب می شوند و نیاز است مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرند. بررسی وضعیت مجلات با رویکرد علم سنجی از جمله مهم روش های ارزیابی عملکرد علمی آنهاست. پژوهش حاضر در نظر دارد، فصلنامه «علوم حدیث» را به عنوان اولین و مؤثرترین نشریه در زمینه علوم حدیث، با رویکرد علم سنجی مورد مطالعه و بررسی قرار دهد. این پژوهش به شکل پیمایشی و با رویکرد علم سنجی انجام شده است. تمامی مقالات فصلنامه علوم حدیث شامل ۴۶۰ مقاله، جامعه این پژوهش را تشکیل می دهد. داده ها از پایگاه ISC استخراج شده و با فنون هم رخداد واژگان و شبکه هم نویسنده گی مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. نتایج بررسی داده ها نشان داد که شبکه موضوعی فصلنامه بر اساس تکنیک هم رخداد واژگان از ۱۱ خوشه تشکیل شده است. همچنین شبکه هم نویسنده گی از دو خوشه اصلی و سیزده خوشه کوچک تشکیل شده است. بزرگ ترین خوشه با محوریت محمد کاظم رحمان ستایش شکل گرفته است محوریت پرتولیدترین دانشگاه، دانشگاه تهران بود، اما نقش دانشگاه قرآن و حدیث، دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه قم نیز قابل توجه بود. بیشتر مقالات به شکل تک نویسنده گی بودند؛ یعنی ۳۹۶ مقاله (۸۶ درصد) به شکل تک نویسنده بوده اند و رتبه دوم با ۱۳ درصد به مقالات دونویسنده ای اختصاص دارد. نتایج این پژوهش می تواند بالقوه اطلاعاتی برای تصمیم گیری درباره این فصلنامه

۱. رضا کریمی: هیات علمی دانشگاه قم، استادیار گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه قم (نویسنده مسئول) (karimirez@gmail.com).

۲. زهرا صدرآبادی: کارشناس ارشد دانشگاه قم، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه قم (sadrabadyzahra@gmail.com).

در اختیار مسئولان آن قرار دهد تا درباره روندهای موضوعی پیش رو بازناندیشی کنند. نویسندگان و پژوهش‌گران می‌توانند از نتایج این تحقیق برای تعیین موضوعات پژوهشی و نشر آثار خود در فصلنامه استفاده کنند.

کلیدواژه‌ها: فصلنامه علوم حدیث، علم سنجی، هم‌رخداد واژگان، هم‌نویسندگی.

مقدمه

امروزه تولید نظریات علمی مبتنی بر علوم وحیانی و بسط و گسترش علم دینی جایگاه ویژه‌ای در مسائل پژوهشی یافته است. احادیث و روایات مآثور از اولیای دین به عنوان سرمایه‌های اصیل تولید علم دینی محسوب می‌شود و علم حدیث، با استفاده از روش‌های گوناگون، بهره‌مندی از این منبع اصیل را امکان‌پذیر می‌سازد. در واقع، علم حدیث علمی است که با ملاحظه و بررسی سند و متن احادیث، به شناخت اقوال، افعال و تقریرهای اولیای دین علیهم‌السلام کمک می‌نماید.^۱ سازماندهی تحقیقات و پژوهش‌های مربوط به این علم، امکان بهره‌مندی از یافته‌های آن را ارتقا می‌بخشد. این مهم جزو رسالت‌های مجلات علمی است.

مجلات علمی با جمع‌آوری، سازماندهی، ارزیابی و انتشار تحقیقات علمی، قابلیت هم‌افزایی بین یافته‌های علمی پژوهش‌گران مختلف را ارتقا می‌بخشند و در انتقال اطلاعات علمی و فنی نقش مهمی دارند. مجله‌های علمی به منزله مجرای ارتباط اهل دانش و پژوهش، همواره در کانون توجه مراکز پژوهشی، مجامع علمی و علاقه‌مندان علم و تحقیق قرار داشته‌اند. پژوهش‌گران به دلیل تازگی، کوتاه بودن، سرعت انتقال، ارزان‌تر بودن، تحلیل‌های دقیق، توزیع سریع و دسترسی به آخرین پژوهش‌ها اهمیت ویژه‌ای برای این مجلات قایل هستند.^۲

با توجه به این اهمیت، لازم است مجلات علمی نیز مورد ارزیابی و بررسی دقیق علمی قرار گیرند تا مشخص گردد که اطلاعات تولیدشده در حوزه‌های تخصصی در چه وضعیتی قرار دارند. در عصر حاضر، انبوه اطلاعات علمی را می‌توان با استفاده از شاخص‌های کمی ارزیابی و سنجش کرد که برای انجام این کار، از روش‌هایی همچون علم سنجی استفاده می‌شود. مجلات را باید از نظر کارکرد پژوهشی پیوسته با رویکردهای علم سنجی بررسی کرد.^۳

فنون علم سنجی از متداول‌ترین روش‌های سنجش و ارزیابی فعالیت‌های علمی،

۱. رک: درایة الحدیث.

۲. «مطالعه علم سنجی تولیدات علمی پژوهشنامه مالیات».

۳. «یک دهه فعالیت فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی».

بروندادهای پژوهشی و مدیریت پژوهش است. علم سنجی با استفاده از داده‌های کمی مربوط به تولید، توزیع و استفاده از متون علمی، علم و پژوهش‌های علمی را توصیف و بررسی نموده و ویژگی‌های آن را مشخص می‌کند.^۱ در علم سنجی در کنار شاخص‌های توصیفی و کمی، از فنون ترسیم و تحلیل نقشه‌های علمی نیز برای ارزیابی‌ها استفاده می‌شود که می‌توان به هم‌استنادی، هم‌رخدادی و واژگان، هم‌نویسندگی و مانند آن اشاره کرد.

تحلیل هم‌رخدادی واژگان، شاخصی نوین در علم سنجی است که در دهه هشتاد عرضه شد.^۲ هم‌رخدادی میزان ارتباط میان یک مجموعه مدارک یک حوزه علمی را نشان می‌دهد.^۳ و با تحلیل محتوای متون، ساختار مفهومی یک حوزه پژوهشی را روشن می‌نماید.^۴ علاوه بر تحلیل هم‌رخدادی، تحلیل هم‌نویسندگی نیز یکی از روش‌های مؤثر در علم سنجی است. هم‌نویسندگی یکی از اشکال همکاری علمی است. همکاری علمی فرایندی است که طی آن دو یا چند نویسنده با هدف خلق اثری مشترک، منابع و استعداد‌های خود را به اشتراک می‌گذارند و به عنوان یکی از خصوصیات اصلی نظام پژوهشی در نظر گرفته می‌شود.^۵ همکاری علمی مزایا و فواید زیادی دارد؛ از جمله ارتقای کیفیت مقاله، استفاده از تخصص و مهارت نویسنده همکار، ارائه ایده‌های جدید و با ارزش توسط نویسنده همکار، افزایش انتشارات علمی و یادگیری از نویسنده همکار.^۶

پژوهش‌های متعددی علم سنجی مجلات را با استفاده از تحلیل هم‌رخدادی، هم‌نویسندگی و ... پیگیری نموده‌اند؛ به عنوان نمونه می‌توان، تیمورخانی در فصلنامه کتاب،^۷ زارع فراشبندی و همکاران در مجله دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز،^۸ قانع و رحیمی شش نشریه ایرانی انگلیسی زبان حوزه فنی و مهندسی،^۹ عرفان منش و بصیریان جهرمی در

۱. «تحلیل علم سنجی و دیداری سازی پرونداد علمی فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی».

۲. «ترسیم و تحلیل نقشه علم‌نگاشتی برون داده‌های حوزه کارآفرینی».

۳. «بررسی کاربرد روش تحلیل هم‌رخدادی واژگان در ترسیم ساختار حوزه‌های علمی».

۴. «ترسیم و تحلیل شبکه هم‌رخدادی واژگان در پایان نامه‌های گروه مشاوره دانشگاه شهید بهشتی».

۵. «بررسی وضعیت همکاری علمی اعضای هیات علمی در چهار حوزه موضوعی در دانشگاه فردوسی مشهد».

۶. همان.

۷. «تحلیل استنادی مقالات تألیفی فصلنامه کتاب».

۸. «مشارکت گروهی و موضوعات اصلی مقالات مجله علمی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز».

۹. «تحلیل استنادی و الگوی همکاری نویسندگان شش نشریه ایرانی انگلیسی زبان حوزه فنی و مهندسی نمایه شده در

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام ISC».

فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات،^۱ مروتی و حسام‌پور در فصلنامه نقد ادبی،^۲ عرفان منش و نوجوان^۳ مجلات علوم پزشکی ایران، عرفان منش و مروتی اردکانی در فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی،^۴ علی نژاد چمازکتی و میرحق جولنگرودی در نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی،^۵ نویخت در بررسی پژوهشنامه مالیات،^۶ میرحق جولنگرودی و علی نژاد چمازکتی در نشریه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی،^۷ خاصه مختاری و آقایی در فصلنامه مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی^۸ و خاصه و همکاران در فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی^۹ را نام برد. کریمی و سلیمانی با تحلیل استنادی ۱۹۰ مقاله منتشرشده در ۲۰ شماره از فصلنامه علوم حدیث^{۱۰} دریافتند که ۱۸۱ مقاله تألیفی و ۹ مقاله ترجمه‌ای و ۱۲۳۶۷ استناد به کار رفته است. بیشترین میزان استنادات با ۹۲ درصد به کتاب‌ها تعلق داشت و ۸۲ درصد به زبان عربی بوده است

بررسی پیشینه‌ها در خارج از کشور نشان می‌دهد که پژوهش‌های متعددی در زمینه بررسی علم‌سنجی یک مجله انجام شده است؛ از آن جمله می‌توان، تیو، عبدالله و کور^{۱۱} در مجله کتابداری و اطلاع‌رسانی مالزی،^{۱۲} کرولی^{۱۳} در مجله پژوهش دامپزشکی آمریکا^{۱۴}، یانگ^{۱۵} در مجله

۱. «عملکرد مجلات علوم پزشکی ایران نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات. مدیریت سلامت».
۲. «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علمی-پژوهشی نقد ادبی».
۳. «عملکرد مجلات علوم پزشکی ایران نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات».
۴. «مطالعه علم‌سنجی و تحلیل شبکه‌های همکاری علمی در فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی».
۵. «بررسی و تحلیل مقالات نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری».
۶. «مطالعه علم‌سنجی تولیدات علمی پژوهشنامه مالیات».
۷. «نگاشت نقشه علمی مقالات نشریه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی».
۸. «تحلیل علم‌سنجی و دیداری سازی برون‌داد علمی فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی».
۹. «یک دهه فعالیت فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی».
۱۰. «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علوم حدیث از شماره ۲۵ تا شماره ۴۶».

11. Tiew, Abdullah and Kaur
12. *Malaysian Journal of Library & Information Science*
13. Crawley-Low
14. Bibliometric analysis of the American Journal of Veterinary Research to produce a list of core veterinary medicine journals
15. American Journal of Veterinary Research
16. Young

کتابداری^۱، کواي فت^۲، ابواوجوم وراتناولو^۳ با مجله دارایی (سرمایه‌گذاری)^۴، تانوسکودی^۵ با مجله شیمی هند^۶، سواين^۷ (۲۰۱۴) اطمینان از کیفیت آموزش^۹، الانگو^{۱۰} (۲۰۱۷) نیچر نانوتکنولوژی^{۱۱}، بوچر^{۱۲} با مجلات اروپای مرکزی^{۱۳}، پاترا^{۱۴} و همکاران با ارزیابی روند تحقیقات جهانی در زمینه ضایعات غذایی ناشی از برچسب‌گذاری تاریخ^{۱۵}، باکر، کومار و پاتنایک^{۱۷} با مجله امور مالی شرکت‌های بزرگ^{۱۸}، رانام برد. جمع‌بندی پیشینه‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از مجلات در حوزه‌های موضوعی مختلف از روش‌های علم‌سنجی برای بررسی دوره‌ای خود استفاده کرده‌اند که در این پژوهش نیز از رویکرد علم‌سنجی به بررسی فصلنامه علوم حدیث پرداخته شده است.

از سویی اهمیت والای احادیث و علوم حدیث و از سوی دیگر، خالی بودن پیشینه‌ها و بررسی‌های علم‌سنجی نسبت به مجلات حدیثی و علوم حدیث، بررسی علم‌سنجی مجله‌ای چون فصلنامه علوم حدیث را ضروری می‌نماید. فصلنامه علوم حدیث توسط دانشگاه علوم قرآن و حدیث به زبان فارسی منتشر می‌شود و اولین انتشار خود را در آبان ۱۳۷۵ کلید زده است و پس از سال‌ها فعالیت، در تاریخ ۱۳۸۵/۰۴/۳۱ بر اساس مجوز وزارت علوم

1. Library Quarterly, 1956-2004: An exploratory bibliometric analysis
2. Library Quarterly
3. Kwai Fatt, Abu Ujum & Ratnavelu.
4. The structure of collaboration in the Journal of Finance
5. Thanuskodi
6. Bibliometric analysis of the Indian journal of chemistry
7. Indian journal of chemistry
8. Swain
9. QUALITY ASSURANCE IN EDUCATION
10. Elango
11. NATURE NANOTECHNOLOGY
12. Bucher
13. A scientometric analysis, Journal of Corporate Finance
14. Pattnaik
15. Evaluation of global research trends in the area of food waste due to date labeling using a scientometrics approach
16. Evaluation of global research trends in the area of food waste due to date labeling
17. Baker, Kumar & Pattnaik
18. Twenty-five years of the Journal of Corporate Finance
19. Journal of Corporate Finance

تحقیقات و فناوری به رتبه علمی - پژوهشی نایل شد. این فصلنامه به عنوان اولین و مؤثرترین نشریه‌ای که در زمینه علوم حدیث با رویکرد اعتقادی و معرفتی فعالیت دارد، پس از ۲۵ سال اشتغال در زمینه مقالات علوم حدیث، قطعاً نیازمند بررسی شاخص‌های علم‌سنجی به شیوه‌های معتبر علمی است.

بر اساس مطالب پیش‌گفته، پژوهش حاضر در نظر دارد، فصلنامه علوم حدیث را با رویکرد علم‌سنجی مورد مطالعه و بررسی قرار دهد. از این رو، محققین در نظر دارند به سؤالات زیر پاسخ دهند:

۱. نقشه هم‌رخداد شکل گرفته از مقالات منتشر شده فصلنامه علوم حدیث از ابتدا تاکنون به چه شکل است؟
۲. نقشه هم‌نویسندگی شکل گرفته از همکاری نویسندگان در انتشار مقالات در فصلنامه علوم حدیث از ابتدا تاکنون به چه صورت است؟
۳. پربسامدترین واژگان استفاده شده در مقالات این مجله کدام بوده‌اند؟
۴. پرتولیدترین نویسندگان و دانشگاه‌ها در انتشار مقالات در فصلنامه علوم حدیث کدام بوده‌اند؟
۵. وضعیت فصلنامه علوم حدیث در پایگاه استنادی جهان اسلام چگونه است؟

روش

پژوهش حاضر با رویکرد علم‌سنجی و از نوع پیمایشی است. جامعه پژوهش را مقالات منتشر شده در فصلنامه علوم حدیث طی سال‌های ۱۳۸۵ تا بهار ۱۴۰۰ تشکیل می‌دهد (بازه شروع انتشار مقالات این مجله تاکنون) که در مجموع ۴۶۰ مقاله جامعه این پژوهش را تشکیل داده است. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از نمایه استنادی علوم پایگاه ISC استفاده شد. سپس به منظور تحلیل داده‌ها، از نرم‌افزارهای راورماتریس وی.سی. آی. نت^۱ و نت درا^۲ استفاده شد. از این رو، برای استفاده از این نرم‌افزارها، داده‌ها به ورودی قابل قبول برای نرم‌افزارها تبدیل شد. به منظور تحلیل داده‌ها و ترسیم نقشه علمی از فنون تحلیل هم‌رخداد واژگان و تحلیل شبکه هم‌نویسندگی استفاده شد. هم‌رخداد واژگان به معنای وجود دو واژه در یک مدرک است. در این روش، فرض بر آن است که واژگان و مفاهیم یک مجموعه از مدارک

1. Ucinet

2. NetDraw

داده‌های نقشه هم‌رخداد واژگان، در جدول ۱ هم ارائه شده است.
 جدول ۱. جدول هم‌رخداد واژگان مقالات فصلنامه علوم حدیث

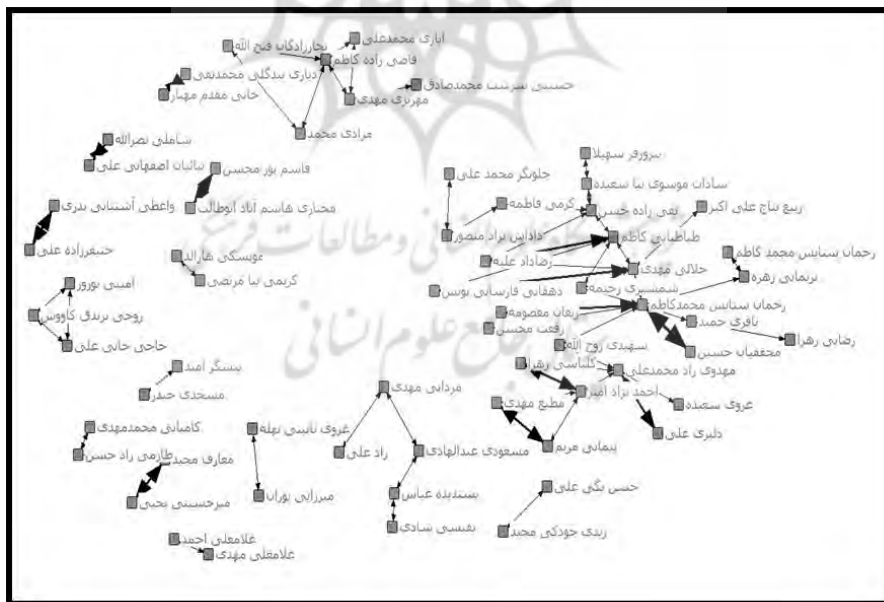
رتبه مرکزیت	موضوعات	خوشه	رتبه مرکزیت	موضوعات	خوشه
۱۲	عقل	خوشه ۲	۱۴	نقد حدیث	خوشه ۱
۱۰	اخلاق		۱۴	حجیت	
۱۰	آخرت شناسی		۱۰	روایات تفسیری	
۱۰	دنیا شناسی		۱۰	خبر واحد	
۸	شناخت		۸	تفسیر قرآن	
۸	شیخ صدوق		۸	نقد سندی	
۸	عقل‌گرایی		۸	نقد متنی	
۸	نص‌گرایی		۴	قرآن	
۲۴	رجال	خوشه ۴	۲۶	فقه الحدیث	خوشه ۳
۱۶	شیخ بهایی		۸	تصحیف	
۱۴	اخباریان		۶	تفسیر	
۱۲	علم رجال		۶	آسیب شناسی فهم احادیث	
۱۰	علامه حلی		۴	تقیه	
۴	روایت		۴	نقل به معنا	
۱۴	غلو		۴	رجعت	
۱۰	شیعه	خوشه ۶	۱۰	کتاب اربعه	خوشه ۵
۸	راویان		۸	وثاقت	
۴	تاریخ حدیث		۶	الکافی	
۲	اسلام		۶	اعتبارسنجی	
۱۲	نهج البلاغه	خوشه ۸	۶	منابع حدیثی	خوشه ۷
۱۲	روش شناسی		۴	کلینی	
۶	امام علی		۳۲	حدیث	
۴	علامه مجلسی		۶	خاورشناسان	
۲	فضای صدور		۴	فهم حدیث	
۶	اختلاف الحدیث	خوشه ۱۰	۴	نقد متن	

رتبه مرکزیت	موضوعات	خوشه	رتبه مرکزیت	موضوعات	خوشه
۴	زن		۲	حدیث پژوهی	خوشه ۹
۲	امام علی <small>علیه السلام</small>		۱۰	شیخ طوسی	
۲	مشکل الحدیث		۱۰	نجاشی	
۱۴	روایات	خوشه ۱۱	۶	جرح و تعدیل	
۲	اهل بیت		۲	تعارض روایات	

داده‌های جدول ۱ نیز نشان می‌دهد، هم‌رخدادی در موضوع حدیث، فقه الحدیث و رجال بالاترین تعداد را دارد.

بر اساس سؤال دوم پژوهش، هم‌نویسندگی در مقالات منتشر شده در فصلنامه علوم حدیث نیز مورد بررسی و ترسیم قرار گرفت که در شکل ۲ نشان داده شده است. یازده خوشه همکاری علمی در این شبکه هم‌نویسندگی شکل گرفته که شامل ۲ خوشه بزرگ و ۱۳ خوشه کوچک است. ضخامت هر کدام از ارتباطات نشان‌دهنده هم‌نویسندگی بیشتر است که با توجه به نقشه هم‌نویسندگی به دست آمده، هم‌نویسندگی‌ها بین محققان و کاظم ستایش بیشتر بوده است.

شکل ۲. نقشه هم‌نویسندگی شکل گرفته در مقالات منتشر شده فصلنامه علوم حدیث

بررسی تعداد نویسندگان هر مقاله یکی دیگر از شاخص‌های مورد بررسی بود. بررسی‌ها نشان داد که بیشتر مقالات، یعنی ۳۹۶ مقاله (۸۶ درصد) به شکل تک‌نویسنده بوده‌اند و رتبه دوم با ۱۳ درصد به مقالات دو نویسنده‌ای اختصاص دارد.

جدول ۲. چند نویسنده‌گی مقالات منتشر شده در فصلنامه علوم حدیث

تعداد نویسندگان	تعداد مقالات	درصد از کل
یک	۳۹۶	۸۶
دو	۶۰	۱۳
سه	۴	۸
جمع کل	۴۶۰	۱۰۰

سومین سؤال پژوهش به پرتکرارترین واژگان کلیدی و زوج‌های هم‌واژگانی استفاده شده در مقالات علوم حدیث تعلق دارد. جدول ۲ اسامی پربسامدترین کلیدواژه‌ها را همراه با میزان فراوانی تکرارشان در مقالات، نشان می‌دهد.

جدول ۳. پربسامدترین واژگان کلیدی استفاده شده در مقالات فصلنامه علوم حدیث

ردیف	کلیدواژه	فراوانی
۱	حدیث	۱۷
۲	فقه الحدیث	۱۳
۳	روایات	۱۰
۴	نهج البلاغه	۱۰
۵	رجال	۹
۶	غلو	۹
۷	الکافی	۷
۸	جرح و تعدیل	۷
۹	نقد حدیث	۷
۱۰	اخباریان	۶
۱۱	امام علی	۶
۱۲	تصحیف	۶
۱۳	تفسیر قرآن	۶

همان‌طور که داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد، در تألیف ۴۶۰ مقاله به طور کل از ۱۷۸۰ کلیدواژه استفاده شده بود. به طور میانگین، هر مقاله دارای ۳/۸ کلیدواژه بوده است. بر طبق

قاعده برادفورد کلیدواژه‌های فصلنامه علوم حدیث ۲۷۰ مورد بوده است. کلیدواژه‌های حدیث، فقه الحدیث، روایات و نهج البلاغه در ردیف پرتکرارترین کلیدواژه‌ها هستند. سؤال چهارم پژوهش مربوط به پرتولیدترین نویسندگان و دانشگاه‌ها در انتشار مقالات در فصلنامه علوم حدیث است. داده‌های جدول ۳ نشان می‌دهد، از مجموع ۴۶۰ نویسنده مقالات فصلنامه علوم حدیث - که به صورت فردی و جمعی انتشار یافته است - مهدی مهریزی، محمدکاظم رحمان ستایش، عباس پسندیده، علی راد، مهدی جلالی و معجد معارف در ردیف پرتولیدترین نویسندگان این مجله به شمار می‌آیند.

جدول ۴. پرتولیدترین نویسندگان در فصلنامه علوم حدیث

نویسنده	فراوانی
مهریزی مهدی	۱۸
رحمان ستایش محمدکاظم	۱۲
پسندیده عباس	۱۱
راد علی	۱۱
جلالی مهدی	۱۰
معارف معجد	۸
مهدوی راد محمدعلی	۸
طباطبایی کاظم	۶
محمدی ری شهری محمد	۶
باقری حمید	۶

بررسی وابستگی سازمانی نویسندگان مقالات فصلنامه علوم حدیث نشان داد که در مجموع، محققانی از ۱۲۱ دانشگاه و پژوهشگاه در انتشار مقالات در این مجله مشارکت داشته‌اند که بیشترین مقالات را محققان دانشگاه‌های تهران، قرآن و حدیث، دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه قم منتشر کرده‌اند. پرتولیدترین دانشگاه‌ها در جدول ۴ نشان داده شده است. ۴۴ درصد از مقالات این مجله مربوط به این ۱۱ دانشگاه و پژوهشگاه است.

جدول ۵. پرتولیدترین دانشگاه‌ها در فصلنامه علوم حدیث

رتبه	دانشگاه / مؤسسه	فراوانی تولیدات
۱	دانشگاه تهران	۵۳
۲	دانشگاه قرآن و حدیث	۴۲
۳	دانشگاه فردوسی مشهد	۲۴
۴	دانشگاه قم	۲۰
۵	دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران	۱۳
۶	دانشگاه اصفهان	۱۳
۷	دانشگاه تربیت مدرس	۱۱
۸	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	۱۰
۹	پژوهشگاه قرآن و حدیث	۹
۱۰	دانشگاه اراک	۷
۱۱	دانشگاه شاهد	۷

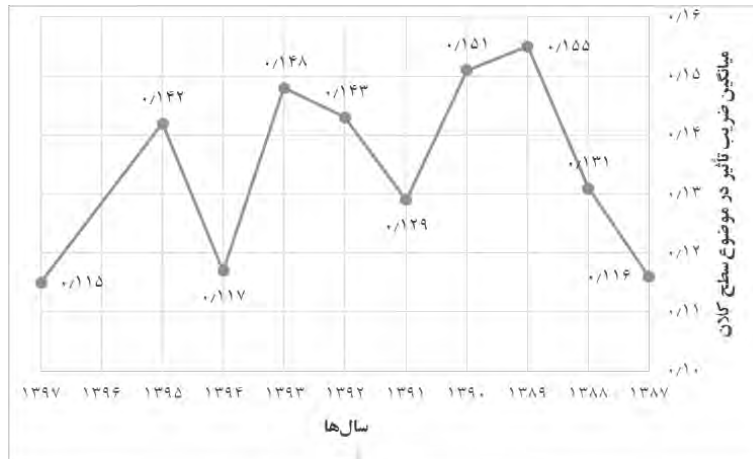
سؤال پنجم پژوهش به وضعیت فصلنامه علوم حدیث در پایگاه استنادی جهان اسلام پرداخته است.

بررسی مجله در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام هم نشان می‌دهد که با توجه به موضوع مجله - که علوم حدیث است - در سطح میانی در زمینه علوم انسانی و علوم قرآن و حدیث قرار گرفته است. همچنین بررسی استنادی مجله نشان می‌دهد که نقطه اوج مجله با ضریب تأثیر ۰/۱۶۷ در سال ۱۳۸۷ است. بعد از این سال روند نزولی در پیش گرفته است و از رتبه Q1 مجلات علوم انسانی در سال ۱۳۸۷ به رتبه Q4 تنزل پیدا کرده است؛ به طوری که بالاترین استناد مقاله کریمی و سلیمانی با عنوان «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علوم حدیث» با ۷ استناد و مقاله حسن اسلامی با عنوان «قاعده زرین در حدیث و اخلاق» با ۵ استناد است. در جدول ۶ شاخص‌های علم‌سنجی به دست آمده از پایگاه ISC ارائه شده است. مجله برای سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۱ چارک اعلام نشده است.

جدول ۶. وضعیت فصلنامه علوم حدیث در شاخص‌های علم‌سنجی در پایگاه ISC

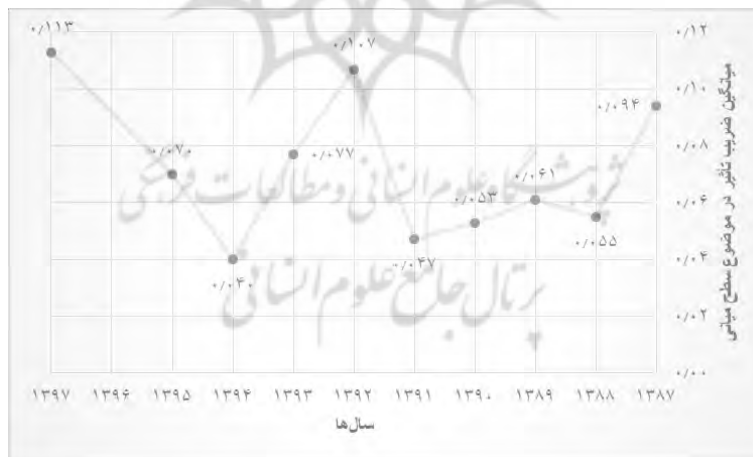
سال	ضرب تأثیر	% خوداستنادی	چارک	موضوع سطح کلان	میانگین ضرب تأثیر در موضوع سطح کلان	موضوع سطح میانی	میانگین ضرب تأثیر در موضوع سطح میانی
۱۳۹۷	۰	۰	-	هنرو علوم انسانی	۰/۱۱۵	علوم انسانی	۰/۱۱۳
۱۳۹۵	۰/۰۳۴	N/A	Q4	علوم انسانی	۰/۱۴۲	علوم قرآن و حدیث	۰/۰۷۰
۱۳۹۴	۰	N/A	-	علوم انسانی	۰/۱۱۷	علوم قرآن و حدیث	۰/۰۴۰
۱۳۹۳	۰/۰۱۶	N/A	Q4	علوم انسانی	۰/۱۴۸	علوم قرآن و حدیث	۰/۰۷۷
۱۳۹۲	۰/۰۳۶	N/A	Q4	علوم انسانی	۰/۱۴۳	علوم قرآن و حدیث	۰/۱۰۷
۱۳۹۱	۰	N/A	-	علوم انسانی	۰/۱۲۹	علوم قرآن و حدیث	۰/۰۴۹
۱۳۹۰	۰/۰۳۵	N/A	Q2	علوم انسانی	۰/۱۵۱	علوم قرآن و حدیث	۰/۰۵۳
۱۳۸۹	۰/۰۱۳	N/A	Q4	علوم انسانی	۰/۱۵۵	علوم قرآن و حدیث	۰/۰۶۱
۱۳۸۸	۰/۰۵۸	N/A	Q2	علوم انسانی	۰/۱۳۱	علوم قرآن و حدیث	۰/۰۵۵
۱۳۸۷	۰/۱۶۷	N/A	Q1	علوم انسانی	۰/۱۱۶	علوم قرآن و حدیث	۰/۰۹۴

نمودار ۲ میانگین ضرب تأثیر در موضوع سطح کلان را در سال‌های مختلف نشان می‌دهد.

نمودار ۳. میانگین ضریب تأثیر در موضوع سطح کلان در سال‌های مختلف

بر اساس نمودار فوق، بالاترین میانگین ضریب تأثیر در سطح کلان متعلق به سال ۱۳۸۹ و پایین‌ترین میانگین ضریب تأثیر در سطح کلان متعلق به سال ۱۳۹۷ است. نمودار ۳ نیز، میانگین ضریب تأثیر در موضوع سطح میانی را در سال‌های مختلف نشان می‌دهد.

نمودار ۴. میانگین ضریب تأثیر در موضوع سطح میانی در سال‌های مختلف

بر اساس نمودار فوق، بالاترین میانگین ضریب تأثیر در سطح میانی متعلق به سال ۱۳۹۷ و پایین‌ترین میانگین ضریب تأثیر در سطح کلان متعلق به سال ۱۳۹۴ است.

بحث و نتیجه‌گیری

مجلات علمی - که از مهم‌ترین و روزآمدترین منابع اطلاعاتی رشته‌های مختلف به شمار می‌آیند - نیازمند بررسی‌های مداوم علم‌سنجی است تا نقش مجلات در توسعه علم و فراز و فرود موضوعات به خوبی مشخص و علایق و اولویت‌های علمی محققان رشته روشن شود. این پژوهش به دنبال بررسی فصلنامه علوم حدیث از دیدگاه علم‌سنجی بود. نتایج این پژوهش نشان داد با فرض این‌که کلیدواژه‌های یک مدرک نشان‌دهنده موضوع آن است، مقالاتی که تاکنون توسط این مجله منتشر شده‌اند ساختار موضوعی شامل ۱۱ خوشه موضوعی را داشته‌اند که تقریباً تمامی موضوعات حوزه علوم حدیث را پوشش می‌دهد. همچنین بررسی پراستفاده‌ترین واژگان نشان می‌دهد که حدیث، فقه‌الحدیث و رجال مهم‌ترین واژگان و موضوعات مورد استفاده بوده است.

با توجه به این‌که در سامانه فصلنامه علوم حدیث، ۵ هدف بیان شده است: ۱. بررسی پژوهشی / سنجشی متون و ارائه راه حل‌های منضبط حدیث محور، ۲. مسأله‌یابی و پاسخ‌گویی به مسائل حدیثی در عرصه فهم متن، ۳. مسأله‌یابی و پاسخ‌گویی به مسائل دانش‌های پیرامونی حدیث، ۴. بازشناسی شبهات جدید منتقدان حدیث و پاسخ‌گویی علمی به آن، ۵. بازشناسی شبهات جدید مستشرقان و مخالفان حدیث و پاسخ‌گویی علمی به آن. خوشه‌های زیرکما بیش جواب‌گوی اهداف فصلنامه بوده‌اند.

خوشه اول

نقد حدیث، نقد سندی، نقد متنی: «نقد حدیث» به جریان انتقادی اشاره می‌کند که استفاده از حدیث در فقه اسلامی را به چالش می‌کشد و به دو شاخه تقسیم می‌شود: نقد سندی، نقد متنی که هر یک به بخش مربوط از حدیث برمی‌گردد.

حجیت حدیث: حدیث، حجت شرعی است و در بیشتر احکام تنها وسیله شناختن وظیفه و تعیین تکلیف است؛ اما مبانی و حدود اعتبار و کیفیت بهره‌گرفتن از حدیث - که میان دانشوران مورد اختلاف است - در مباحث حجیت حدیث مورد گفتگو قرار می‌گیرد. روایات تفسیری: احادیثی که از پیامبر خدا، حضرت زهرا و دوازده امام معصوم علیهم‌السلام در تفسیر آیات قرآن رسیده است.

خبر واحد: خبر واحد در مقابل خبر متواتر است که شمار روایانش به اندازه‌ای است که یقین حاصل می‌شود معصوم آن را بیان کرده است. خبر واحد اقسام مختلفی دارد. چهار قسم اصلی آن عبارت‌اند از: صحیح، حسن، موثق، ضعیف.

خوشه دوم

شیخ صدوق: یکی از بزرگان محدثان شیعه در قرن چهارم (متوفی ۳۸۱ق) که ده‌ها کتاب او جایگاه ویژه در حدیث شیعه دارد، به ویژه کتاب من لا یحضره الفقیه که یکی از کتب اربعه شیعه است.

عقل‌گرایی، نص‌گرایی: دو‌گرایش در علوم اسلامی که به ترتیب، محوریت را به تأملات عقلی و به نصوص و حیانی (قرآن و حدیث) می‌دهند.

خوشه سوم

فقه‌الحدیث: فقه‌الحدیث ترکیبی از معنای لغوی فقه و معنای اصطلاحی حدیث است و منظور از ترکیب این دو، فهم درست و ژرف از گفتار و کردار معصومان است. به سخن دیگر، فقه‌الحدیث به احادیث فقهی اختصاص ندارد و معنای اصطلاحی فقه در اینجا مورد نظر نیست.

تصحیف: تصحیف به معنای خطا در صحیفه (خطاهای سهوی) است؛ در مقابل تحریف که منحرف ساختن عمدی است. تصحیف را به تصحیف لفظی و معنوی تقسیم کرده‌اند.

آسیب‌شناسی فهم حدیث: این مفهوم به بررسی آسیب‌های فهم حدیث می‌پردازد که آن را به آسیب‌های درونی و بیرونی تقسیم کرده‌اند. آسیب‌های درونی مانند تقیه، نسخ، اختلاف مراتب روایات و... و آسیب‌های بیرونی مانند تعارض و اختلاف روایات، نقل به معنا، تقطیع نادرست و...

خوشه چهارم

تقیه: خودداری از اظهار عقیده و پنهان داشتن آن یا انجام دادن کاری برخلاف نظر قلبی خود به دلایلی خاص است که ادله قرآنی، روایی و عقلی بر جواز آن دلالت دارد. شناخت عنصر تقیه و پیامدهایش در فهم معانی برخی از احادیث و حل تعارض میان برخی از احادیث ضروری است.

نقل به معنا: اگر واژه‌های حدیث و نوع چینش آن‌ها را با تحفظ بر معنای آن تغییر دهیم، نقل به معنا در حدیث انجام شده است. دربارهٔ حدود و جواز این کار، بحث‌های زیادی روی داده است.

رجعت: اصل رجعت به معنای بازگشت است، ولی در فرهنگ شیعی به معنای بازگشت برخی از مردگان به دنیا در زمان ظهور حضرت ولی عصر علیه السلام است.

رجال، علم رجال: «علم رجال» به بررسی احوال و اوصاف راویان حدیث و بیان اصول و

قواعد آن می‌پردازد.

شیخ بهایی: یکی از دانشمندان بزرگ شیعه در قرن یازدهم (م ۱۰۳۱ق) که جامعیت او در دانش‌های متنوع زبانزد است.

اخباریان: گروهی از دانشمندان شیعه که احادیث امامان شیعه را تنها مبنای استنباط احکام می‌دانند.

علامه حلی: یکی از دانشوران بزرگ شیعه (م ۷۲۶ق) که نقش اساسی او در تحول شماری از علوم شیعی انکارناپذیر است.

روایت: تعبیر دیگر از حدیث یعنی قول و فعل و تقریر معصوم.

خوشه پنجم

وثاقت: «ثقه» واژه‌ای در علم رجال که نشان‌گر مورد اعتماد بودن راوی است. وثاقت راوی یعنی امامی، عادل و ضابط بودن او.

الکافی: برترین کتاب جامع حدیث شیعه نوشته محمد بن یعقوب کلینی (م ۳۲۹ق) که سه بخش اصول، فروع و روضه را شامل می‌شود.

اعتبارسنجی: تعبیر دیگر از فرآیند گسترده نقد سند و متن حدیث که کاربرد زیادی در حدیث پژوهی دارد.

منابع حدیثی: کتاب‌هایی که احادیث شیعه را به شیوه‌های مختلف تدوین کرده و گردآورده‌اند.

خوشه ششم

غلو: فراتر بردن اعتقاد دینی از حد خود است؛ مانند این که گاهی امامان را به حد نبوت یا الوهیت شناسانده‌اند. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

شیعه: پیروان دوازده امام معصوم، که تمام این دوازده تن، از امام علی تا امام مهدی را به امامت پذیرفته‌اند. *رتال جامع علوم انسانی*

خوشه هفتم

حدیث پژوهی: انواع پژوهش‌های مرتبط با حدیث، از جهت سند، متن، تاریخ، زمینه صدور، و... که گاهی به شیوه میان‌رشته‌ای با دانش‌های دیگر به نتیجه می‌رسد.

خوشه هشتم

نهج البلاغه: گزیده‌ای ادبی از کلمات امیرالمؤمنین علیه السلام که شریف رضی (م ۴۰۶ق) در سال ۴۰۰ق، گرد آورده و در سه بخش: خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار، سامان داده است.

در باب شبکه هم‌نویسندگی و مرکزیت‌های شبکه نویسندگان فصلنامه می‌توان گفت که هر چه تعداد گره‌های نویسندگان یک حوزه شبکه‌های اجتماعی هم‌نویسندگان بیشتر باشد و هر چه میزان هم‌نویسندگی میان نویسندگان بیشتری در یک شبکه اجتماعی برقرار باشد، همان اندازه پویایی و فعال بودن نویسندگان در ارتباط‌دهی و ارتباط‌گیری با نویسندگان دیگر بیشتر است.^۱ بررسی شبکه هم‌نویسندگی نیز نشان داد که در مجموع ۲ خوشه هم‌نویسندگی اصلی و ۱۳ خوشه کوچک فرعی تشکیل شده است. بزرگ‌ترین خوشه - که با محوریت محمدکاظم رحمان ستایش شکل گرفته است - نشان از پویایی و فعال بودن نویسندگان در ارتباط‌دهی و ارتباط‌گیری با نویسندگان دیگر است. خوشه دیگر - که به مراتب از این خوشه کوچک‌تر است - با محوریت محمدتقی دیاری بیدگلی شکل گرفته است که به نوعی همکاری اساتید دانشگاه آزاد با دانشگاه قم به حساب می‌آید. بررسی ۱۳ خوشه علمی کوچک دویا سه نفره دیگر حاکی از آن است که عموماً مقاله‌ها خروجی پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی است.

با توجه به نتایج پژوهش در خصوص دانشگاه‌ها - که رتبه‌های اول تا هفتم را از نظر تولید مقاله در فصلنامه علوم حدیث به خود اختصاص داده‌اند - می‌توان گفت که سابقه طولانی تدریس علوم قرآن و حدیث در دانشگاه تهران، دانشگاه قرآن و حدیث و دانشگاه فردوسی مشهد و وجود استادان سرشناس رشته و عضویت آن‌ها در یکی از قدیمی‌ترین و معتبرترین مجله‌های نه‌چندان دور در هیئت تحریریه فصلنامه، تعداد بیشتر دانشجویان آن‌ها نسبت به دیگر دانشگاه‌ها و غیره از جمله عوامل تعداد بالای مقالات این دانشگاه‌ها در این نشریه است. تعداد بالای مقالات دانشگاه قرآن و حدیث با توجه به این‌که صاحب امتیاز مجله همین دانشگاه است، منطقی به نظر می‌رسد.

توزیع جغرافیایی مؤسسات صاحب اثر در این فصلنامه - که نسبتاً زیاد در سطح ملی است - نشان می‌دهد فصلنامه در جذب نویسندگان و مخاطبان از سراسر کشور نسبتاً موفق عمل کرده است.

با توجه به نتایج نویسندگان برتر از نظر تعداد تولید مقاله در فصلنامه، می‌توان دریافت که سابقه و تجربه کاری استادانی همچون مهدی مهریزی و محمدکاظم رحمان ستایش در نگارش تولیدات علمی رشته علوم حدیث یکی از دلایل مهم تعداد زیاد تولیدات علمی آنان

۱. «تحلیل علم‌سنجی و دیداری سازی برونداد علمی فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی».

است. علاوه بر سابقه کاری، فعالیت مداوم در تدریس و داشتن دانشجویان دکتری در این دانشگاه‌ها از عوامل تأثیرگذار نویسندگان پرکار این فصلنامه است.

الگوی هم‌نویسندگی نشان داد که اکثر مقالات فصلنامه علوم حدیث، یک نفره بوده است. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش زارع فراشبندی (۱۳۸۵) - که نشان داد بیشتر مقالات مجله علوم پزشکی جندی شاپوراهواز به شکل دو نویسندگی بوده است - ناهم‌سواست. این یافته همچنین با نتایج پژوهش نوبخت (۱۳۹۸) - که نشان داد که تعداد کمی از مقالات پژوهشنامه مالیات تک نویسنده و مابقی به شکل مشارکتی منتشر شده‌اند - نیز ناهم‌سواست. این موضوع، با توجه به این‌که بیشتر مقالات این مجله با روش سندی - کتابخانه‌ای نگارش شده، امری طبیعی است. از آنجا که تألیف آثار با الگوی چند نویسندگی می‌تواند بر غنا و کیفیت مقالات بیفزاید و استنادپذیری مقالات را افزون سازد (نیومن، ۲۰۰۴)^۱ لازم است تمهیداتی برای تقویت همکاری‌های بیشتر و تألیف گروهی مقالات فصلنامه علوم حدیث اندیشید.

بررسی شاخص‌های علم‌سنجی مجله در پایگاه ISC نشان از نوسان میانگین ضریب تأثیر در سطح کلان و میانی در سال‌های مختلف دارد و در سال‌های اخیر روند کاهشی داشته است. بنابراین، در این زمینه نمی‌توان روند فصلنامه علوم حدیث را روبه رشد توصیف کرد. آنچه بیش از همه نیاز به تأمل دارد، نسبت کم استناد به مقالات این فصلنامه است. البته شاید دلیل آن این باشد که بیش از ۹۰ درصد استنادات مقالات نویسندگان این فصلنامه به کتاب است (کریمی و سلیمانی، ۱۳۸۷)؛ و کتاب نیز در استنادات نمایه استنادی جهان اسلام محاسبه نمی‌شود؛ اما در هر صورت، از آنجایی که یکی از شاخص‌های مهم ارزیابی مجلات در آیین‌نامه نشریات علمی مصوب، استناد دیگر مجلات است، پیشنهاد می‌شود فصلنامه در ترویج و تبلیغ خود برای رؤیت‌پذیری از طریق شبکه‌های اجتماعی کوشاتر باشد.

نتایج این پژوهش می‌تواند بالقوه اطلاعاتی برای تصمیم‌گیری درباره این فصلنامه در اختیار مسئولان آن قرار دهد تا درباره روندهای موضوعی پیش‌رو بازاندیشی کنند. نویسندگان و پژوهش‌گران می‌توانند از نتایج این تحقیق برای تعیین موضوعات پژوهشی و نشر آثار خود در فصلنامه استفاده کنند.

1. Newman.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

- تعیین جایگاه علمی این فصلنامه درمقایسه با دیگر مجلات مرتبط با علوم حدیث به روش کتاب‌سنجی.
- بررسی علل وجود تنها چند نویسنده با امتیاز بالا در شاخص‌های مرکزی و قصد شناخت ویژگی‌های این نویسندگان و معرفی این ویژگی‌ها به نویسندگان تازه‌کار.

کتابنامه

- درایة الحدیث، کاظم مدیرشانه چی، قم: دفترانتشارات اسلامی، ۱۳۸۴ ش.
- «بررسی کاربرد روش تحلیل هم‌رخدادی واژگان در ترسیم ساختار حوزه‌های علمی (مطالعه موردی: حوزه اطلاع‌سنجی)»، مهری صدیقی، پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، دوره ۳۰، ش ۲، ۱۳۹۳ ش، ص ۳۷۳ - ۳۹۶.
- «بررسی و تحلیل مقالات نشریه جغرافیا و برنامه ریزی شهری طی سال‌های ۱۳۹۴ - ۱۳۹۶ در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام ISC»، فاطمه علی نژاد چمازکتی و سعیده میرحق جولنگرودی، جغرافیا و برنامه‌ریزی، ش ۶۸، ۱۳۹۸ ش، ص ۳۰۷ - ۳۲۳.
- «بررسی وضعیت همکاری علمی اعضای هیات علمی در چهارحوزه موضوعی در دانشگاه فردوسی مشهد»، ماریه رحیمی و رحمت‌الله فتاحی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، ش ۴۲، ۱۳۸۷ ش، ص ۹۵ - ۱۲۰.
- «تحلیل استنادی مقالات تألیفی فصلنامه کتاب»، افسانه تیمورخانی، فصلنامه کتاب، ص ۵۱، ۱۳۸۱ ش، ص ۳۲ - ۴۵.
- «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علمی - پژوهشی نقد ادبی (شماره‌های ۱ - ۲۸)»، مرضیه مروتی و سعید حسام‌پور، نقد ادبی، ش ۳۲، ۱۳۹۴ ش، ص ۱۵۵ - ۱۶۹.
- «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علوم حدیث از شماره ۲۵ تا شماره ۴۶»، رضا کریمی و راضیه سلیمانی، فصلنامه علوم حدیث، ش ۴۹ - ۵۰، ۱۳۸۷ ش، ص ۴۰۰ - ۴۲۳.
- «تحلیل استنادی و الگوی همکاری نویسندگان شش نشریه ایرانی انگلیسی زبان حوزه فنی و مهندسی نمایه شده در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام ISC»، محمدرضا قانع و فروغ رحیمی، پردازش و مدیریت اطلاعات، ش ۲۶، ۱۳۹۰ ش، ص ۱۳۰۳ - ۱۳۱۹.
- «تحلیل علم‌سنجی و دیداری سازی برونداد علمی فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷»، علی اکبر خاصه، حیدر مختاری و نرگس آقایی، کتابداری و

- اطلاع‌رسانی، ش ۱، ۱۴۰۰ش، ص ۷۸ - ۱۱۰.
- «ترسیم و تحلیل شبکه هم‌رخدادی واژگان در پایان نامه‌های گروه مشاوره دانشگاه شهید بهشتی»، ندا نظربلند، رضوانه رحمانی، مهدی رحمانی و محمدامین عرفان‌منش، پژوهش‌نامه علم‌سنجی، ش ۴، ۱۳۹۷ش، ص ۱۷۷ - ۱۹۱.
- «ترسیم و تحلیل نقشه علم‌نگاشتی برون‌دادهای حوزه کارآفرینی در بازه زمانی ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۵م، از طریق تحلیل هم‌رخدادی واژگان در پایگاه استنادی وب‌آوساینس و تعیین جایگاه ایران در این حوزه»، لیلا توکلی فراش، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز، ۱۳۹۵ش.
- «شبکه هم‌تألیفی مقالات منتشر شده در فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات با استفاده از شاخص‌های تحلیل شبکه‌های اجتماعی»، محمدامین عرفان‌منش و رضا بصیریان جهرمی، مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ش ۲۴، ۱۳۹۲ش، ص ۷۶ - ۹۶.
- «عملکرد مجلات علوم پزشکی ایران نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات»، محمدامین عرفان‌منش و فرشته نوجوان، مدیریت سلامت، ش ۶۳، ۱۳۹۵ش، ص ۶۸ - ۸۰.
- «مشارکت گروهی و موضوعات اصلی مقالات مجله علمی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز»، فیروزه زارع فراشبندی، سید مجتبی کربلایی، فاطمه باجی، مریم زاهدیان و ونوسفادرانی، مدیریت اطلاعات سلامت، ش ۳، ۱۳۸۵ش، ص ۱۱ - ۲۴.
- «مطالعه علم‌سنجی تولیدات علمی پژوهشنامه مالیات»، یونس نوبخت، مطالعات دانش‌شناسی، ش ۱۸، ۱۳۹۸ش، ص ۳۳ - ۵۴.
- «مطالعه علم‌سنجی و تحلیل شبکه‌های همکاری علمی در فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی»، محمدامین عرفان‌منش، و مرضیه مروتی اردکانی، مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، ش ۸، ۱۳۹۵ش، ص ۵۵ - ۷۷.
- «نگاشت نقشه علمی مقالات نشریه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸، سعیده میرحق جولنگرودی، و فاطمه علی نژاد چمازکتی، پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی»، ش ۲۲، ۱۳۹۹ش، ص ۱۲۱ - ۱۴۶.
- «همکاری علمی و تولید اطلاعات: نگاهی به مفاهیم و الگوهای رایج در تولید علمی مشترک، فصلنامه کتاب، ماریه رحیمی، و رحمت‌الله فتاحی، همکاری علمی و تولید اطلاعات: نگاهی به مفاهیم و الگوهای رایج در تولید علمی مشترک»، فصلنامه کتاب،

ش ۳، ۱۳۸۶ش، ص ۲۳۵ - ۲۴۸.

- «یک دهه فعالیت فصلنامه تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی (۱۳۹۶ - ۱۳۸۷): تحلیل کتاب سنجی و دیداری سازی برون داد علمی»، علی اکبر خاصه، محبوبه ماشک بانگ آور، حمید قاضی زاده و حیدر مختاری، پژوهش نامه علم سنجی، ش ۱، ۴۰۰ش، ص ۵۳ - ۷۶.
- analysis of the Indian journal of chemistry. S. Thanuskodi, Bibliometric Library Philosophy and practice, (2011). 1.
- Bibliometric analysis of Central European journals in the Web of Science and JCR Social Science Edition. S Bucher, Malaysian Journal of Library & Information Science, (2018). 23(2), 95 - 110.
- Bibliometric analysis of the American Journal of Veterinary Research to produce a list of core veterinary medicine journals. J. Crawley - Low, Journal of the Medical Library Association, (2006). 94(4), 430.
- Coauthorship networks and patterns of scientific collaboration. M. E. Newman, Proceedings of the national academy of sciences, (2004) 101(suppl 1), 5200 - 5205.
- Evaluation of global research trends in the area of food waste due to date labeling using a scientometrics approach. D. Patra, P. Leisnham, C.K. Tanui, & A Pradhan, Food Control, (2020) 115, 107307.
- Journal Bibliometric Analysis: A Case Study on Quality Assurance in Education. D. K Swain, Indian Streams Research Journal, (2014) 4(4).
- Library Quarterly, 1956 - 2004: An exploratory bibliometric analysis. A.P. Young, Library Quarterly, (2006) 76(1), 10 - 18.
- Malaysian Journal of Library and Information Science 1996 - 2000: A bibliometric study. W.S.Tiew, A. Abdullah & K. Kaur, Malaysian Journal of Library & Information Science, (2002) 6 (2), 43 - 56.
- Scientometric analysis of nature nanotechnology. B, Elango, Library Hi Tech News, (2017) 34(1), 23 - 30.

- The structure of collaboration in the Journal of Finance, C. Kwai Fatt, Abu Ujum, E & K Ratnavelu. Scientometrics, Springer; Akadémiai Kiadó, (2010) 85(3), 849 - 860.
- Twenty - five years of the Journal of Corporate Finance: A scientometric analysis, H, Baker, Kent & Kumar, Satish & Pattnaik, Debidutta. Journal of Corporate Finance, Elsevier, 2021, vol. 66(C).

